

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศต้องอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมเป็นหลัก ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทุกสังคมจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงสุด จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานของการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนใน สังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคม ฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มี พื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่ จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลก ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก)

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ยึดมั่นใน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นไปตาม

เจตนารมณ์มาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในโรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา 2552 และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศในปีการศึกษา 2553 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (standard-based curriculum) กล่าวคือ เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าว ด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐาน (standard-based administration) การจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (standard-based instruction) การวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน (standard-based assessment) เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่ออธิบายขยายความให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น และสถานศึกษา มีความเข้าใจที่ชัดเจน ตรงกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรกคือ การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไข การเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เช่นนี้เป็นการวัดและประเมินผลย่อย (formative assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง จึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาในการเก็บข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดม

ความคิดเห็นเพื่อให้ได้มติข้อสรุปของประเด็นที่กำหนด การใช้เพิ่มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (rubrics) ถึงสำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก่ไขความคิด ความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนได้ จุดมุ่งหมายประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (summative assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงออกความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างนักเรียน

จากการวิจัย และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรในช่วงระยะ 6 ปีที่ผ่านมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 1) พบว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดดีหลายประการ เช่น ช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่นและสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน แบบองค์รวมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าวยังได้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหา และความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรแน่น การวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐานส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าแนวทางในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คุณครูจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดมุ่งหมาย และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเพียงพอ จึงจะสามารถวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาความรู้และปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับปัญหาในการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการวัดและประเมินผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้การศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ในการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอนต่างกัน มีความรู้และมีปัญหาในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางลบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ คุณครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนคุณครู 626 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คุณครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ stratified random sampling

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

3.1.1 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น

3.1.1.1 ปริญญาตรี

3.1.1.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.2 ประสบการณ์สอน แบ่งเป็น

3.1.2.1 ไม่เกิน 10 ปี

3.1.2.2 11 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่

3.2.1 ความรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษา

3.2.2 ปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ให้ความหมายศัพท์ที่เกี่ยวกับการวิจัย ไว้ดังนี้

1. การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่จะนำมาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ซึ่ง สัญลักษณ์เหล่านี้จะมีความหมายแทนความรู้ ความสามารถของนักเรียน โดยคุณครูใช้ วิธีการและเครื่องมือวัดต่าง ๆ กัน
2. การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลที่ได้จากการวัดผลรวมกับการใช้ วิจารณญาณมาประเมินค่า เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่านักเรียนเก่ง อ่อน สมควรสอบผ่าน ไม่ผ่านหรือมีพัฒนาการในการเรียนอย่างไร
3. คุณครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านจัดกิจกรรม การเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน
4. โรงเรียนนำร่อง หมายถึง โรงเรียนซึ่งได้รับการคัดเลือกจากศูนย์พัฒนา หลักสูตร กรมวิชาการ ให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในโครงการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งโรงเรียนในโครงการนี้จะได้รับคำแนะนำ ช่วยเหลือ ฝึกอบรม อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ และการนิเทศ ติดตามการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
5. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ หลักสูตรที่ยึด แนวคิดและหลักการสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้จากเดิมให้ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มเติมสาระสำคัญบางประการ ให้หลักสูตรมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติ

6. ความรู้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของคุณครูเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตอบคำถามเกี่ยวกับแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

7. ปัญหาทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องอันเป็นสาเหตุทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้

7.1 ปัญหาด้านวิชาการคือปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

7.2 ปัญหาด้านการปฏิบัติคือปัญหาที่เกิดจากการขาดความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ไปสู่การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลได้อย่างถูกต้อง

8. วุฒិการศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาของครูระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็นปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

9. ประสบการณ์สอน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติการสอนของครูสายผู้สอนระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้าเป็นครูจนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนางาน การวัดและประเมินผล ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนางานการวัดและประเมินผลของ โรงเรียนนาร่อง
3. เป็นแนวทางแก้ไขในการจัดระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้มีคุณภาพในระดับ มัธยมศึกษาอื่นต่อไป